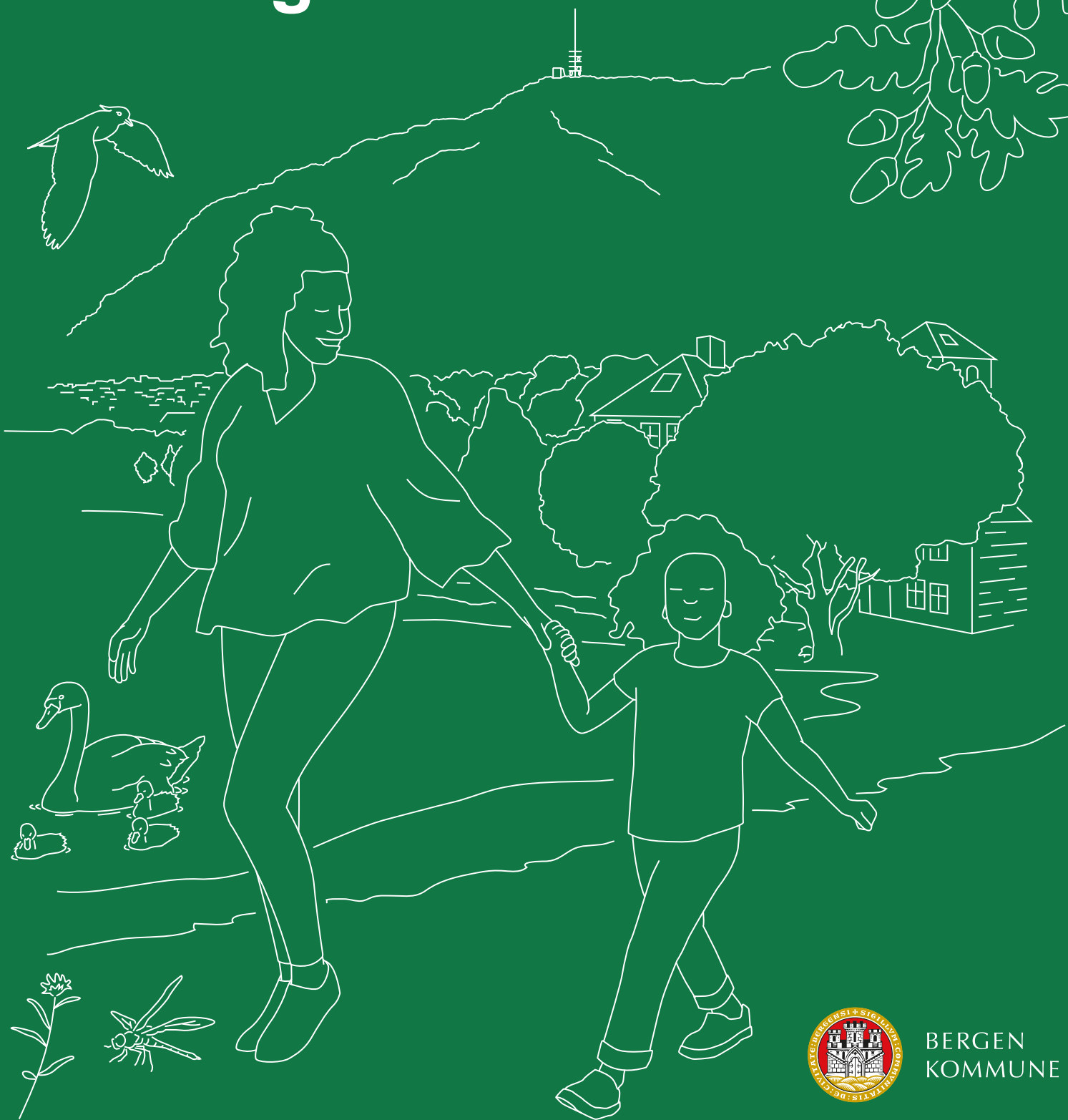
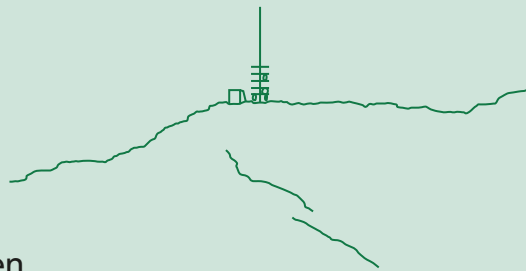

Naturstrategi for Bergen

BERGEN
KOMMUNE

Bystyrevedtak

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 29.03.2023 sak 82/23 og fattet følgende vedtak:

- 1** Bergen bystyre vedtar Naturstrategi for Bergen.
- 2** Det startes planprosess for opphevelse av Kommunedelplan for blågrønn infrastruktur i Bergen 2012–2020 (Grøntmiljøplanen), vedtatt av Bergen bystyre 19.03.2014, jf. plan- og bygningsloven § § 11-12 og 11-17.
- 3** Bystyret ber byrådet rapportere til bystyret på måloppnåelsen knyttet til indikatorene omtalt i Naturstrategien.
- 4** Nytt avsnitt under «Arealnøytralitet», side 19: Det biologiske mangfoldet og naturens evne til å holde på klimagasser kan variere. Et viktig prinsipp for det videre arbeidet er at sjeldne naturtyper og natur med særlig høyt biomangfold eller evne til å binde klimagasser krever et særlig vern.

Merknad

Lysforurensing er en utfordring som har innvirkning på akvatisk liv, insekter, fugl og andre arter som er i naturen. I de områdene det er aktuelt, som til dømes belysning av uteoppholdsarealer, parker og andre lyssettinger i eller i nærheten av naturen, må det å redusere lysforurensing være en målsetting.

Naturbyen Bergen

Takket være klima og topografi har Bergen en særlig rik og variert natur, som spenner fra fjord og våtmark til jordbrukslandskap, skog og hei. Dette gir rom for et stort antall ulike arter, men også varierte og gode muligheter for rekreasjon. Det å gi befolkningen tilgang til rekreasjonstilbud i sine næromgivelser er en viktig del av å være en aktiv og attraktiv by.

Forskere ser at ødeleggelse av natur og tap av dyr- og plantearter går raskere enn noen gang og det er i hovedsak menneskelig aktivitet som står bak. Både globalt og lokalt i Bergen er naturen under sterkt press fra utbygging av infrastruktur, boliger og næring, og den blir utfordret av forurensning og forsøpling. Forurensning har bygget seg opp tidligere tider og må håndteres, samtidig som nye kilder til forurensning kommer til og reduserer naturkvalitetene i deler av byen.

Endringer i klima, som resultat av klimagassutslipp, fører også til ødeleggelse av natur. Klimaendringene gjør at vi må leve mer lokalt, begrense utslipp fra karbonholdige naturarealer og styrke naturens evne til å håndtere et varmere, våtere og villere vær.

Det er nødvendig å se på naturens funksjoner samlet for å forstå viktigheten av verdiene naturen har, og konsekvensene av å bygge ned naturen.

Et felles verktøy

Flere aktører og fagfelt arbeider med, eller påvirker naturens funksjoner og utviklingen av disse. Vi trenger derfor et felles verktøy, for å sikre at alle jobber i samme retning. Strategien skal være dette verktøyet for utvikling og forvaltning av naturarealer i kommunen. Den setter visjon, mål, strategier og satsinger. Strategien skal også gi grunnlag og retning for utarbeiding av nye og oppdaterte handlingsplaner og forvaltningsplaner for naturen, i og utenfor den tettbygde byen, i hele Bergen kommune.

Naturstrategien skal gi en overordnet tilnærming til hvordan vi kan gjøre Bergen til Norges grønneste storby, og en minst like god plass å være i fremtiden, både for mennesker, planter og dyr.

Hilsen **Lise Reinertsen**
ETATSDIREKTØR FOR BYMILJØETATEN

Ingrid Nergaard Fjeldstad
BYRÅD FOR KLIMA, MILJØ OG BYUTVIKLING

Innhold

Naturbyen Bergen	03
Innledning	05
Bakgrunn for strategien	08
Strategiens visjon og mål	13
Visjon	14
Mål	15
Strategier	16
1. Arealnøytralitet	17
2. Miljø og klimatilpassing	23
3. Bruk og opplevelser	28
4. Kunnskap og kommunikasjon	35
Prosess	39
Bilder fra fotokonkurransen 2022	40
Ord og uttrykk	43
Vedlegg	44

Velkommen som leser av Naturstrategi

Du kan klikke på grønne knapper og tekstlenker for å navigere deg rundt i dokumentet.

Navigasjonslinjen vil alltid være til stede på toppen av hver side. Ved å trykke *meny* kommer du tilbake til innholdsfortegnelsen.

God lesning

Meny

[Tekstlenke](#)

Innledning

Avgrensning av Naturstrategien

Strategien omfatter hele spekteret av natur, fra skog-, fjell-, vassdrags- og sjøområder utenfor bebyggelsen, til mindre friluftsområder, parker, bekker samt vann og beplantning på torg og i gater innenfor bebyggelsen. Strategien er avgrenset til å ha fokus på Bergen kommunes mål for naturmangfold og rekreasjon. Naturmangfold vil si alle de ulike formene for liv som finnes i naturen, som sopp, planter, dyr eller mikroorganismer. Rekreasjon definerer vi som friluftsliv, lek, spasertur og annen utendørs, egenorganisert aktivitet.

Mål for andre funksjoner ved naturen, som karbonlagring og skog- og landbruk, fastsettes i andre kommunale planer. *Grønn strategi, Klimastrategi for Bergen 2022–2030* (Grønn strategi), med handlingsplaner, handler om naturen som karbonlager. Grønn strategi har flere felles tema med Naturstrategien, blant annet arealnøytralitet og klimatilpassing (se strategi 1 og 2).

Naturstrategien vil legge føringer for hvordan Bergen kommune bevarer, utvikler, forvalter og setter verdi på naturarealene, uavhengig av grunneier.

Oppbygging av Naturstrategien – strategi og kunnskapsgrunnlag

Naturstrategi for Bergen består av to deler.

- 1 Strategidokumentet beskriver visjon, mål, strategier og satsinger.
- 2 Kunnskapsgrunnlaget som består av syv dokumenter. «Faglig del» oppsummerer det samlede kunnskapsgrunnlaget. Det har seks vedlegg som går mer i dybden på følgende tema: Naturmangfold, Avstand og tilgjengelighet for befolkningen, Byliv i Bergen, Blågrønn faktor, Blågrønn struktur Åsane og Universell utforming av gang- og turveinettet.

FOTO – CAROLINE CHRISTIE

FOTO – ANDREW KEITH

Ny naturavtale

En ny naturavtale, «Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework», ble vedtatt 19.12.2022. Den internasjonale avtalen skal bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelsen av naturen, og begynne å gjenopprette det som allerede har gått tapt. Avtalen omhandler arter, naturtyper og bærekraftig bruk. Målene verden setter seg for naturvern og naturmangfold gjennom avtalen er høyere enn noen gang. Noe av årsaken er at man stadig tydeligere ser

hvordan klima og natur henger sammen. Klimaforskere mener naturvern er avgjørende for å bremse global oppvarming. Avtalen setter blant annet mål om å verne 30 % av all natur på land og 30 % av verdens hav, innsjøer og elver innen 2030. Innen 2030 skal også 30 % av all natur som er delvis ødelagt være restaurert. Naturstrategien gir viktige føringer for hvordan Bergen kommune skal bidra til å nå målene i naturavtalen.

FN's bærekraftsmål

Strategiens mål om naturmangfold og rekreasjon følger særlig opp bærekraftsmål nr. 3, 10, 11, 14, 15 og 17. Eksempler på hvordan strategien følger opp målene:

3

God helse og livskvalitet: Naturopplevelser er viktig for både fysisk og mental helse. Målet om rekreasjon handler om at bergensere skal kunne ha daglig kontakt med natur.

10

Mindre ulikhet: Inntekt og helse henger sammen. Naturstrategien bidrar til å minske ulikhetene i Bergen med strategi 3. *Bruk og opplevelser*, om å sikre at flest mulig har gangtilkomst til turområder, og ved å tilby minst én universelt utformet turvei i hver bydel.

11

Bærekraftige byer og lokalsamfunn: Strategi 1, *Arealnøytralitet*, sier at vi ikke skal bygge ned mer natur i Bergen kommune og at vi skal bevare samt restaurere mer natur.

14

Livet i vann: Mål om *Naturmangfold*, sier at *Vi skal ha gode levekår for dyrene og plantene som hører til her.*

15

Livet på land: Mål om *Naturmangfold*, sier at *Vi skal ha gode levekår for dyrene og plantene som hører til her.*

17

Samarbeid for å nå målene: Vi er avhengig av å samarbeide for å nå målene i Naturstrategien. Strategien vil være et felles verktøy for mange fagområder som omhandler natur.

Naturstrategien følger særlig opp FN's bærekraftsmål 3, 10, 11, 14, 15 og 17.

Bakgrunn for strategien

Hvorfor trenger vi en strategi for naturen i Bergen?

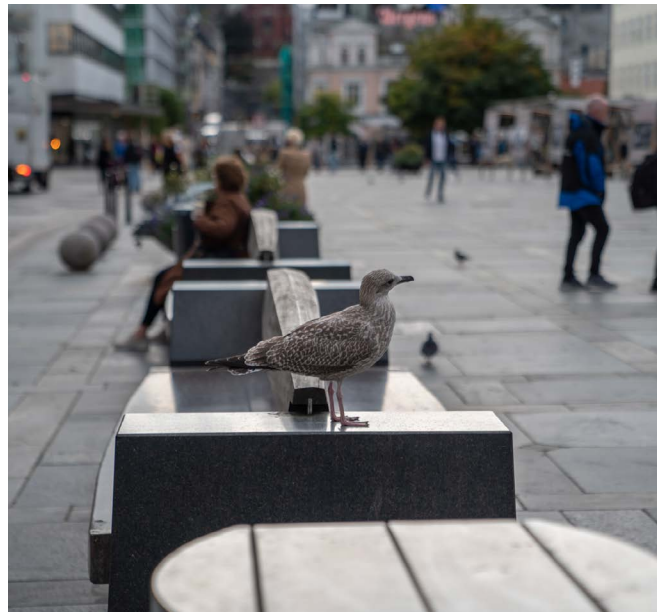
Naturkrise

Antall truede arter i Bergen kommune økte med 9 % mellom 2015 og 2021. Størst er økningen i arter som er kritisk truet, det vil si arter som er nærmest å bli utryddet nasjonalt. Det er også en markant økning i truede arter som har en stor andel av forekomstene i Bergen, som lav, mose og fugl. Disse har vi derfor et særlig ansvar for. Det er også trolig en mengde oppdagede arter i kommunen.

Vårt arealforbruk forårsaker tap av leveområder for dyr og planter, og er den største trusselen for naturmangfoldet. Globalt er 90 % av naturen i økosystem på land og i ferskvann påvirket av arealbruk og arealbruksendring. Reduksjon og endringer i jordbruksaktiviteten er en viktig utfordring for det naturmangfoldet som er sterkt knyttet til kulturlandskapet. Forurensning, spredning av fremmede arter og klimaendringer fortrenger og reduserer kvalitetene i leveområdene for mange arter.

FN har pekt ut 2021–2030 til verdens tiår for restaurering av økosystem. Restaurering av natur er sentralt for å kjempe mot

klimaendringer, styrke matsikkerheten, sikre rent vann og bevare og sikre naturmangfoldet for fremtiden. FNs naturavtale som ble vedtatt i desember 2022 har som mål at 30 % av all natur som er delvis ødelagt skal være restaurert innen 2030. Ifølge Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag skal Vestland restaurere 15 % av vassdragene i perioden 2021–2030.

Måken er en utryddingstruet art som trekker inn i byen på grunn av press på leveområdene langs kysten.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

Klimakrise

Det er tette koblinger mellom naturkrisen og klimakrisen.

Endringer i klima fører til:

- større risiko for naturfarer, som flom, stormflo og skred.
- større behov for naturbaserte løsninger for å håndtere naturfaren. Slike løsninger kan være åpne vassdrag, grønne tak og vernskog.
- degradering av leveområder for arter. Særlig økt gjengroing av landskap og hevet skoggrense på byfjellene vil kunne redusere naturmangfoldet.
- større behov for å produsere mat lokalt på grunn av trussel mot matsikkerhet.
- enda flere utfordringer for truede arter, naturtyper og fremmede arter. Mange truede arter er sårbare for høyere temperaturer, samtidig som klimaendringer vil kunne forsterke spredningen av fremmede arter grunnet endrede livsvilkår.

Jordsmonn og vegetasjon tar opp og lagrer store mengder karbon. Endring i arealbruk fører til klimagassutslipp og reduserer hvor mye karbon som kan lagres der.

I Bergens klimastrategi, Grønn strategi, går det frem at Bergen har et mål om å kutte direkte klimagassutslipp med 85 % fra 2009 til 2030. Den største utslippssektoren i Bergen er transport. For å redusere utslipp fra transport er det viktig at Bergen er attraktiv å oppholde seg i for innbyggerne – også i ferier.

I Bergen vil vi i fremtiden oppleve stormflo hyppigere.

FOTO – ANDREW M. S. BULLER

Danmarks plass er et urbant område med nærhet til butikker, bybane med mer, men naturarealene er under press.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

Urbanisering

Urbanisering er et globalt fenomen, og i Norge bor 80 % av innbyggerne i en by eller et tettsted. Byfortettingssoner i Kommuneplanens arealdel for Bergen styrer fortetting til sentrale deler av bydelene og til knutepunkt for kollektivtransport. En tetthet av mennesker og innbyggere i sentrale deler av kommunen gir bedre forutsetninger for byliv i gode byrom og møteplasser.

Urbanisering fører til press på arealer og infrastruktur i sentrale deler av kommunen, som igjen fører til nedbygging av natur innenfor de urbaniserte områdene. Denne naturen er ofte rester etter tidligere større, sammenhengende naturområder, for

eksempel områder med edellauvskog i by- og boligområder. Dette er nærnaturverdier som er særlig viktige for innbyggernes trivsel og rekreasjon. Samtidig kan urbanisering redusere presset på arealene utenfor de urbaniserte områdene, og er derfor viktig for å hindre nedbygging av natur utenfor den bebygde byen.

Arealpresset vil være størst i de mest sentrale bydelsområdene, der de opprinnelige naturverdiene i stor grad er bygget ned. I områdene utenfor finner vi i større grad naturområder med kvaliteter for naturmangfold. Det er i disse områdene det i størst grad vil være store naturverdier som blir borte ved arealendring.

FOTO – ANDREW KEITH

Rekreasjon

Tilgang til grøntareal og friluftsområder er viktig, både for å holde seg i aktivitet, men også for mental helse. Naturopplevelser er en viktig inngang til kunnskap og verdsetting av naturen. At befolkningen er glad i naturen er en forutsetning for å håndtere naturkrisen.

Storparten av bergensere er regelmessig ute i naturen, men noen grupper faller utenfor. Særlig eldre og enslige er mindre ute i naturen enn resten av innbyggerne. Samtidig ser man at disse gruppene i stor grad benytter nærområdet sitt til småturer. Tiltak for å sikre flere tilgang til friluftsområder og turstier samt grønnere og triveligere nærområder, er viktig for å bedre folkehelsen generelt, og for å tilpasse byen til et samfunn med stadig flere eldre og enslige.

Mange offentlige grøntarealer og byrom i kommunen benyttes til parkering eller ferdsel, noe som gjør det både mindre tilgjengelig og mindre attraktivt for innbyggerne å oppholde seg der. Fotgjengere er en forutsetning for byliv, og attraktive omgivelser er en forutsetning for å få flere til å gå. Arbeidet med satsingene i *Gåstrategi for Bergen 2020–2030* og *Strategi for sjøfronten i Bergen* sentrale deler er tett koblet til utvikling av byrom med natur. Disse strategiene har mål om å øke gåandelen, og å gjøre friområder og byrom ved sjøkanten tilgjengelige.

Ferdsel og friluftsliv kan føre til forstyrrelser, forsøpling og slitasje i områder som er viktige for jordbruk, drikkevann, vegetasjon og leveområder for vilt.

FOTO – GUNN BREISNES

Hav og sjøfront

Bergens historie er tett sammenvevd med havet og plasseringen ved kysten, men de siste 100 årene har byen utvidet seg stadig mer innover i landet.

Arealer langs kysten i befolkningstette deler av kommunen har vært lite tilgjengelig for rekreasjon for hoveddelen av befolkningen. Arealene som er tilgjengelig for allmenn rekreasjon i Bergens strandsone blir stadig mindre på grunn av utbygging og andre stengsler. Samtidig åpner

transformasjon av områder langs sjøfronten for å gjøre den mer tilgjengelig for rekreasjon, og som leveområder for ulike arter.

Forsøpling og forurensning av kysten har over tid gjort områdene mindre attraktive som leve- og rekreasjonsområder. Som et resultat av omfattende opprydding og mindre utslipp til havet de siste årene, kan disse områdene nå tilby bedre levekår for marint naturmangfold og rekreasjon for innbyggere og besøkende.

Strategiens visjon og mål

VISJON

Bergen er Norges grønneste storby

I Bergen sikrer vi naturen plass og styrker naturen i byen

MÅL

Naturmangfold

Bergen har gode levekår for dyr og planter som hører til her

Rekreasjon

Alle bergensere kan ha daglig kontakt med natur

STRATEGIER

1. Areal-nøytralitet

I Bergen sikrer vi naturen plass og tilbakerfører natur

SATSINGER

Bevare naturverdier
Hindre nedbygging
Styrke og restaurere natur

2. Miljø og klimatilpassing

I Bergen har vi ren natur som er forberedt på et klima i endring

SATSINGER

Ren natur
Klimatilpasset by

3. Bruk og opplevelser

I Bergen deler vi på plassen og tilrettelegger på naturens premisser

SATSINGER

Inkludere flere grupper og hensyn
Balansere ferdsel
Sikre innbyggerne lik rett og tilgang
Utvikle et likeverdig tilbud

4. Kunnskap og kommunikasjon

I Bergen har vi kunnskap om naturen og tar vare på den

SATSINGER

Kunnskap
Samhandling
Informasjon til innbyggere

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

Visjon

Bergen er Norges grønneste storby

I Bergen sikrer vi naturen plass og styrker naturen i byen

For å bli den grønneste storbyen i Norge, må vi finne balansen mellom naturen og innbyggerne i kommunen. Naturen bidrar med mange viktige funksjoner for mennesker, som rekreasjons- og estetiske opplevelser, rent drikkevann, jord til landbruk og karbonlager. I tillegg har naturen

også en viktig rolle som leveområde og habitat for et stort mangfold av arter, noen sjeldne og andre typiske, i Bergensområdet. Bergen trenger å styrke naturens plass i byen, uavhengig av hvilken funksjon den fyller. Strategiens visjon gjelder for alle naturens funksjoner.

Mål

Naturstrategien har to hovedmål, ett om naturmangfold og ett om rekreasjon. Disse to målene utfyller hverandre, men kan også være i konflikt med hverandre. En balanse mellom målene vil være viktig, for eksempel må tilretteleggingen for rekreasjon skje på naturens premisser.

Naturmangfold

Bergen har gode levekår for dyr og planter som hører til her

Hovedmålet reflekterer at Bergens særpregede og mangfoldige natur har en egenverdi, og det er vårt ansvar å forvalte og styrke den. I Bergen er leveområder truet gjennom arealendringer, forurensning, klimaendring og endret bruk. For å sikre dyr og planter gode levekår, må disse truslene adresseres.

Rekreasjon

Alle bergensere kan ha daglig kontakt med natur

Hovedmålet reflekterer at alle innbyggere, fra et folkehelse- og klimaperspektiv, har behov for grønne, attraktive omgivelser å leve i. Muligheten til daglig kontakt med natur handler i denne sammenheng om naturarealer i nærheten av bolig, tilrettelegging av rekreasjonstilbud for alle grupper – uavhengig av for eksempel alder eller funksjonsevne, og rett til å oppholde seg i rekreasjonsområdene.

Målet er en direkte oppfølging av FNs bærekraftsmål 11.7) «*Innen 2030 sørge for at alle, særlig kvinner og barn, eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, har tilgang til trygge, inkluderende og tilgjengelige grøntområder og offentlige rom*».

REKREASJON

Friluftsliv, lek, spasertur og annen utendørs, egenorganisert aktivitet.

Strategier

Fire strategier skal hjelpe oss med å nå målene og bidra til å oppnå visjonen. Prinsippene for strategi 4. *Kunnskap og kommunikasjon*, gjelder både i arbeidet med strategi 1. *Arealnøytralitet*, strategi 2. *Miljø- og klimatilpassing* og strategi 3. *Bruk og opplevelser*.

1. Arealnøytralitet

I Bergen sikrer vi naturen plass og tilbakfører natur

SATSINGER

Bevare naturverdier
Hindre nedbygging
Styrke og restaurere natur

2. Miljø og klimatilpassing

I Bergen har vi ren natur som er forberedt på et klima i endring

SATSINGER

Ren natur
Klimatilpasset by

3. Bruk og opplevelser

I Bergen deler vi på plassen og tilrettelegger på naturens premisser

SATSINGER

Inkludere flere grupper og hensyn
Balansere ferdsel
Sikre innbyggerne lik rett og tilgang
Utvikle et likeverdig tilbud

4. Kunnskap og kommunikasjon

I Bergen har vi kunnskap om naturen og tar vare på den

SATSINGER

Kunnskap
Samhandling
Informasjon til innbyggere

Areal- nøytralitet

**I Bergen sikrer vi naturen
plass og tilbakefører natur**

Mål

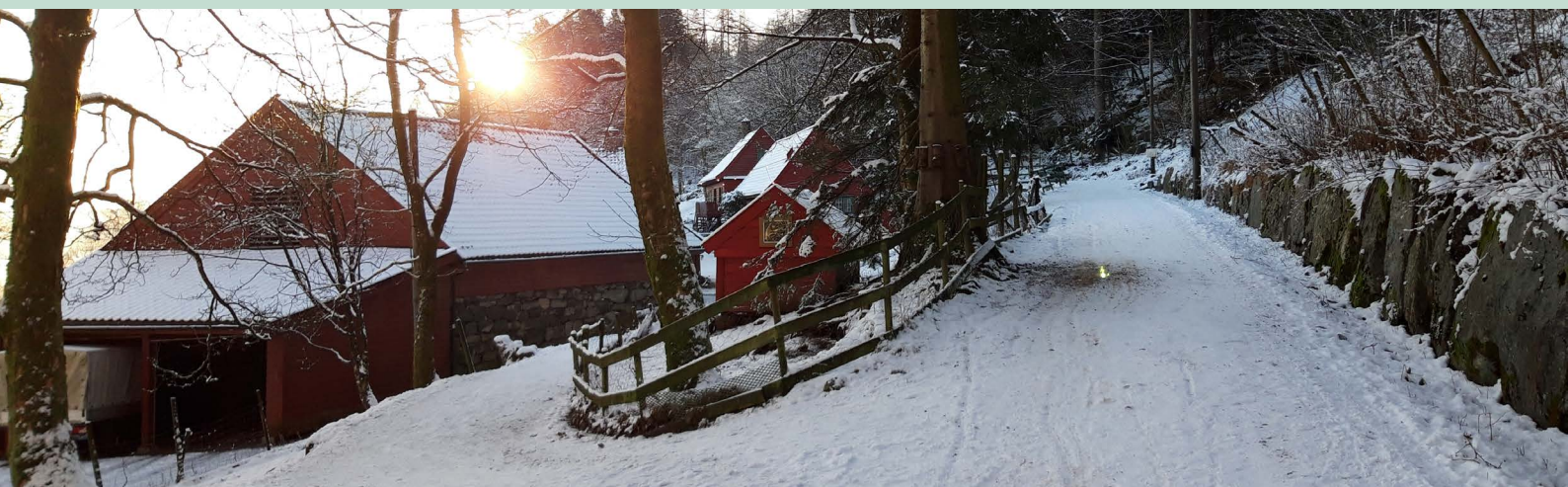
Naturmangfold

Rekreasjon

Naturen er avhengig av plass for å opprettholde sin funksjon. Hvordan vi bruker arealene våre er det som i størst grad påvirker naturen. I presset mellom ulike behov er det ofte hensynet til naturen som må vike. Utbygging av boligfelt, næringsområder og veier fører ofte til at små naturområder og tjern i bebygde områder blir fylt igjen. Arealplaner som sikrer hensynet til naturen er derfor nødvendig. For at det totale grønne og blå arealet i kommunen ikke skal reduseres over tid, må vi ta vare på det vi har, utvikle nye områder eller styrke naturen i eksisterende områder.

Langebården på Fjøsanger ligger i et område som er sikret i kommuneplanens arealdel, med båndleggingssone etter lov om naturmangfold. Området har et naturminne og landskapsvernområde, hvor blant annet kulturlandskapet er vernet.

FOTO – TORIL AUSTBØ GRANDE

Arealnøytralitet er et nytt konsept i Bergen som vil kreve endringer i hvordan vi forvalter arealene våre. Det er få andre kommuner som har vedtatt arealnøytralitet, og det finnes ulike metoder for både gjennomføring og måling av restaurering og kompensering. Hvilke metoder vi velger avgjør hvilke konsekvenser arealnøytralitet får for blant annet natur og økonomi. Det må arbeides videre med hvordan arealnøytralitet skal gjennomføres i den bergenske konteksten.

Det biologiske mangfoldet og naturens evne til å holde på klimagasser kan variere. Et viktig prinsipp for det videre arbeidet er at sjeldne naturtyper og natur med særlig høyt biomangfold eller evne til å binde klimagasser krever et særlig vern.

Hvordan gjør vi det?

Bevare naturverdier

Mange av naturens verdier, som naturmangfold og jordbruksjord, er det nærmest umulig å gjenskape. Det viktigste vi kan gjøre er derfor å ta vare på de arealene som har slike funksjoner i dag. Vi skal:

- **Være arealnøytrale.** Ikke bygge på naturarealer så langt det er mulig, og kompensere dersom det skjer.
- **Bevare naturareal.** Sikre naturareal med særlige verdier gjennom grønne og blå reguleringsformål samt formelt vern gjennom lovverk og tilhørende forvaltningsstrategier.
- **Sikre naturtilpasset utbygging.** Ta vare på små og store rester av opprinnelig landskap og verdifulle naturarealer i fortettingsområdene.

Vi trenger store, sammenhengende naturareal.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

Hindre nedbygging

For å hindre at naturarealer bygges ned, er det viktig å redusere behovet for utbygging på ubebygde arealer gjennom kommunens arealplanlegging. Vi skal:

- **Planlegge på naturens premisser.** Benytte naturens avgrensninger, som nedbørsfelt eller leveområde, i planlegging av grønnstruktur. Gjennom overordnet planlegging vil vi sikre naturarealer som er store og sammenhengende nok til at planter og dyr kan spre seg på naturlig vis.

- **Fortette og utnytte plassen bedre.** Utviklingen av byen må skje på allerede utbygde arealer med et lavt arealforbruk. Fortettingen må skje med kvalitet.
- **Tilsyn og reaksjon.** Aktivt drive tilsyn og sanksjonering for å unngå barrierer eller fysiske inngrep som hindrer allmennhetens tilgang. Dette skal skje særlig i strandsonen og langs vassdrag.

Styrke og restaurere natur

Det er behov for restaurering av natur, for å sikre leveområder for sjeldne og typiske arter, skog, jordbruk, og andre naturgoder. Ved å tilbakeføre og gjenopprette naturområder hever vi kvalitetene i eksisterende områder, og kompenserer for tidligere eller nye uunngåelige inngrep i naturen. Dette trenger vi økt kompetanse på. Vi skal:

- **Gjenopprette og restaurere naturområder**, eller skape nye. Det kan være å åpne lukkede vassdrag, etablere ny strandsone eller tilbakeføre myrer.
- **Styrke blågrønne korridorer** ved å sikre, utvide og utvikle eksisterende og nye sammenhengende blågrønne korridorer i den bebygde byen, og slik knytte sammen større blågrønne områder i utkanten av bebyggelsen.
- **Hindre gjengroing og holde kulturlandskapet i hevd.** Dette gjør vi ved å fremme flere beitedyr i utmark, sikre skjøtsel og drift av nåværende og tidligere landbruksareal for å hindre gjengroing, reetablere slåttemarker og fremme tilhørende naturtyper og arter. Nær drikkevannskilder bør bruk av beitedyr dimensjoneres for å hindre forurensning av vannet.

Forslag til indikatorer

- Andel areal regulert til grønne formål etter plan- og bygningsloven.
- Andel naturareal vernet.
- Andel restaurert natur.
- Antall innvilgede omdisponeringer av dyrket/dyrkbar jord etter jordloven.

I Hårsteinerparken er en blågrønn korridor styrket.

FOTO – TALE HALSØR

Følger opp mål i Kommuneplanens samfunnsdel, *Bergen 2030*

- Bergen skal ivareta byfjell og strandsone.
- Bergen skal ta vare på og styrke byen i naturen og naturen i byen.
- Senterområdene skal utvikles som gåbyer med høy tetthet og kvalitet.

Relevante kommunale planer og strategier

- Kommuneplanens arealdel 2018–2030.
- Grønn strategi, Klimastrategi for Bergen 2022–2030, med handlingsplaner.
- Strategiplan for bytrær (2016).
- Beplantningsplan for gatetrær Bergenhus bydel (under arbeid).

Prinsipper for blågrønn planlegging

Prinsippene er utarbeidet i forbindelse med rapporten «Blågrønn struktur Åsane, Metode og forslag» (vedlegg 7). Prinsippene for grønnstruktur, vann og bruk som er nevnt nedenfor er en forenkling av Miljødirektoratets definisjon om mål for grønnstrukturen (inkludert blågrønn struktur).

Følgende prinsipper for planlegging av grønnstruktur skal brukes på alle plannivå i kommunen.

Vegetasjon (grønnstruktur) skal

- gi levested for ulike arter. Artene er ikke definert, og antall arter skal være så høyt som mulig.
- gi muligheter for viltet til å vandre mellom områder, og også til omkringliggende leveområder.
- ha variasjon i form og størrelse.
- gi mulighet for variert rekreasjon. Det bør benyttes hjemmehørende og helst stedegen vegetasjon ved etablering av ny grønnstruktur.

Vann

- Det skal være tilstrekkelige korridorer for å lede flomvann trygt gjennom området.
- Det skal være tilstrekkelige områder og korridorer for å underbygge naturmangfold i området.
- Det skal være tilstrekkelige områder og korridorer for å underbygge rekreasjon i området.

Bruk

- Det skal være tilstrekkelige korridorer til at innbyggerne har enkle muligheter for å benytte seg av gangnettet.
- Gangnettet skal være så sammenkoblet som mulig for å gi varierte opplevelser.
- Områdene skal gi ulike typer rekreasjon for å fremme variasjon i opplevelser.
- Bruk skal ikke forringe naturmangfold.

Miljø og klima- tilpassing

I Bergen har vi ren natur
som er forberedt på et
klima i endring

Mål

Naturmangfold

Rekreasjon

Forurensning og tilpassing til et klima i endring er noe som påvirker naturen. Hvilke utfordringer vi tar tak i endrer seg i takt med samfunnsutviklingen og utvikling av ny kunnskap. Ansvar for å følge opp problemstillinger rundt forurensning og klimatilpassing er fordelt på mange aktører og flere lovverk.

Hvordan gjør vi det?

Ren natur

Kilder til forurensning og forsøpling er tett knyttet til menneskelig aktivitet, og det kommer nye problemstillinger etter hvert som samfunnet utvikler seg. Kilder til forurensning spenner fra lysforurensning og spredning av fremmede arter, til plast på avveie og forsøpling. Vi skal:

- **Overvåke forurensning.** Hindre tilførsel av forurensning og forsøpling. Dette gjør vi ved å overvåke kilder og økologisk endring.
- **Unngå forsøpling.** Opparbeide eller drifte arealer for å øke verdien i områder som i dag benyttes til deponering av avfall eller forsøpling.
- **Restaurere forurensede områder.** Rydde opp i forurensning og forsøpling, og gjøre arealene tilgjengelig for ny bruk, eller tilbakeføre til naturtilstand.
- **Drifte miljøvennlig og stille krav.** Fremme miljøvennlige driftsmetoder og stille krav som reduserer forsøpling og tilførsel av forurensende stoffer.

Klimatilpasset by

For å tilpasse byen og naturen til et klima i endring, må vi bruke og styrke naturens egne løsninger for å håndtere påvirkning. Det vil være behov for kontinuerlig kompetanseheving i takt med kunnskapsutviklingen rundt de stadige klimaendringene.

- **Anvende blågrønn faktor.** Blågrønn faktor er et verktøy der man i reguleringsprosessen poengsetter ulike blågrønne kvaliteter. På den måten er man i stand til å se hvor godt en reguleringsplan legger til rette for lokal, åpen overvannshåndtering og man kan sikre blågrønne kvaliteter tidlig i prosessen. Det anbefales å benytte verktøyet i reguleringsplaner med næringsformål og boligformål med flere enn 15 nye boenheter. Etter hvert som vi har mer erfaring med verktøyet bør det vurderes om blågrønn faktor skal forankres i kommuneplanens arealdel. For utdypende informasjon om blågrønn faktor og hvordan det kan brukes, se vedlegg 5 Blågrønn faktor.

Bilde fra restaureringen av Lynghaugparken.

Utløpsbekken fra Lynghaugtjørna var tidligere en rett utgravd dreneringskanal. Bekken er nå restaurert til en mer naturlig tilstand, med kurvatur og slakere kanter. Nye vannveier skal redusere flomfare under ekstremvær.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

- **Bruke ambisiøse naturbaserte løsninger.** Vi skal i størst mulig grad benytte naturbaserte løsninger for å redusere naturfare, både i dag og i et fremtidig klima.
- **Teste nye løsninger.** Vi skal støtte opp om, og teste ut, innovative løsninger og ny teknologi for å bedre økologisk status eller motstandsdyktighet i naturarealer.

Forslag til indikatorer

- Andel vannforekomster med god økologisk status.
- Andel vannforekomster med god kjemisk status.
- Antall åpne overvannsløsninger i Bergen kommune.
- Andel restaurerte vassdrag i Bergen kommune.

Følger opp mål i Kommuneplanens samfunnsdel, *Bergen 2030*

- Bergen skal ha en bærekraftig vekst som ivaretar klima- og miljøhensyn.
- Alle innbyggere skal sikres luft og vann av god kvalitet og tilgang til stille soner.
- Bergen skal ha god beredskap mot uønskede hendelser.

Relevante kommunale planer og strategier

- Kommuneplanens arealdel 2018–2030.
- Regional vassforvaltningsplan for Vestland vassregion 2022–2027.
- Grønn strategi, Klimastrategi for Bergen 2022–2030, med handlingsplaner.
- Klima- og miljøplan for Bergen kommunes virksomhet (under rullering).
- Tiltaksplan for å unngå plast- og marin forsøpling (2017).
- Kommunedelplan for overvann 2019–2029.
- Hovedplan for avløp og vannmiljø 2019–2028.
- Hovedplan for vannforsyning 2019–2028.
- Strategiplan mot fremmede skadelige arter (2014).
- Handlingsplan mot støy 2018–2024.
- Revidert tiltaksutredning for lokal luftkvalitet (2022).
- Strategi for drift og vedlikehold av det kommunale vegnettet i Bergen kommune 2019–2028.
- Handlingsplan for drift og vedlikehold av det kommunale veinettet 2022–2025.
- Handlingsplan for bruk og drift av kunstgress (2018).
- Temaplan for virksomhet tilknyttet nedlagte kommunale avfallsdeponier 2022–2026.
- Avfalls- og ressursstrategi – BIR (2016–2020).
- Risiko- og sårbarhetsanalyse (2020).

Bruk og opplevelser

I Bergen deler vi på plassen og tilrettelegger på naturens premisser

Mål

Naturmangfold

Rekreasjon

Menneskers rekreasjon skal skje på naturens premisser, både når det gjelder bruk og tilrettelegging. Hvis vi skal lykkes med å redusere arealbehovet, må vi dele på arealene vi har. Arealer bør i størst mulig grad være tilgjengelig for alle. Det gjelder både for rekreasjon og for naturmangfold, gjerne sammen med andre funksjoner som for eksempel skole. En naturvennlig tilrettelegging vil være å tilføre rekreasjonskvaliteter nær der befolkningen er stor, og ikke tilrettelegge mer enn det er behov for. Behovet vil være ulikt i ulike deler av kommunen.

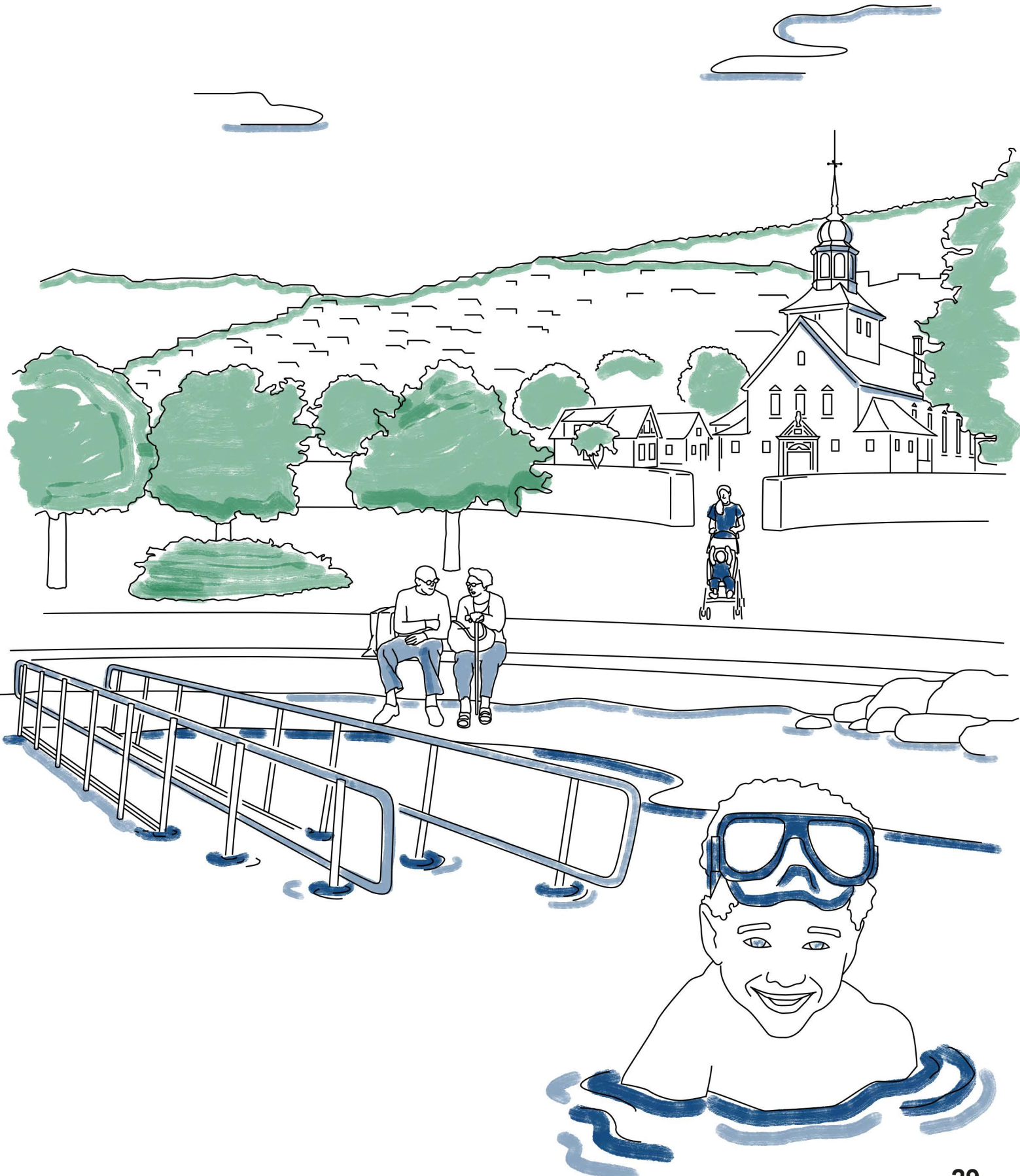

FOTO – TRUDE HAUGEN

Hvordan gjør vi det?

Inkludere flere grupper og hensyn

Det er begrenset med tilgjengelig areal, og en del områder har stort potensiale for økt bruk. Møteplasser styrkes ved at vi legger til rette for flere generasjoner og ulike funksjonsnivå. Ved å ta naturen inn i byen, der folk bor, sikrer vi at flere innbyggere får natur i sine omgivelser, og styrker den delen av naturmangfoldet som trives i eller har sine leveområder tett på menneskene. Vi skal:

→ **Utvikle skolen som hjertet i nærmiljøet.** Skoler og idrettsanlegg kan utvikles til møteplasser og rekreasjonsområder med blågrønne kvaliteter. Disse skal ha god tilrettelegging for flere grupper mennesker.

- **Legge til rette for mer bruk av felles uteareal.** Disse arealene brukes i liten grad. Fellesareal i ny og eksisterende bebyggelse bør utvikles med tanke på å skape grønne møteplasser som fremmer naturmangfold, inkludering og trivsel.
- **Ta inn mer grønt.** Etablere nye og midlertidige parker, møteplasser, dyrkingsmuligheter og blågrønne lommer i areal som er frigjort fra andre formål, som parkering eller avfallshåndtering.

FOTO – TALE HALSØR

Balansere ferdsel

Det er mer attraktivt å oppholde seg i områder der det er andre mennesker, og en viss grad av ferdsel er en forutsetning for en levende by. Det er derfor viktig å finne en god balanse mellom oppholds-kvaliteter og ferdsel. Vi må også styre en del aktiviteter til områder hvor det er mindre grad av konflikt med naturmangfold eller andre viktige naturverdier. Friluftaktiviteter som overnatting eller terrengsykling fører med seg slitasje og mulig forurensning av drikkevannskilder, men er likevel del av et variert friluftstilbud. I noen jordbruksområder fører mange turgåere til økt forsøpling og utfordringer for dem som har husdyr på beite. I byen fører parkerte biler og el-løperhjul til at det blir mindre plass til oppholdskvaliteter som natur og benker. Vi skal:

- **Gi plass til opphold** og styrke oppholds- og rekreasjonskvaliteter. Dette gjør vi ved å redusere areal brukt til parkering, avfallshåndtering og lede syklende, varelevering og annen ferdsel utenom oppholdsområder.
- **Unngå slitasje på naturen** ved å tilrettelegge og lede ferdsel i friluftsområder utenom naturverdier og drikkevannskilder, og minimere forsøpling og slitasje på vegetasjon.
- **Gi plass til jord- og skogbruk.** Jord- og skogbruk gir gode muligheter for friluftsliv og det er godt potensiale for flerbruk. Der hvor landbruksarealer i drift ligger nær folketette områder, eller viktige innfallsporner til friluftsområder, bør ferdsel kanaliseres for å unngå konflikt.

Sikre innbyggerne lik rett til tilgang

I en del rekreasjonsområder finnes det hindre for innbyggere som har rett til å oppholde seg eller ferdes der. Det kan være fysiske stengsler for allmennheten, hinder for personer med funksjonsnedsettelse, eller utleie av områder til private arrangement. Vi skal:

- **Vurdere offentlig eierskap.** Det offentlige kan bare forvalte og utvikle egne områder. For å kunne sikre alles tilgang, bør offentlig arealformål og eierskap vurderes for strategisk viktige, offentlige arealer. Avtaler om tilrettelegging og drift bør vurderes for andre offentlige arealer.
- **Balansere tilbud.** Utleie av offentlig areal til betalt aktivitet bør forbeholdes tilfeller der dette gir befolkningen kulturopplevelser eller bidrar til rekreasjon. Utleie av offentlig areal til betalt aktivitet bør ikke gå på bekostning av offentlig tilgjengelig, og gratis, tilbud.
- **Åpne ulovlige hindre.** Fjerne, og unngå nye stengsler i og inn mot strandsonen, langs sjøfronten, vassdrag og andre rekreasjonsområder. Stengsler og gjerder er en nødvendig del av landbruksdrift og omfattes ikke av dette.

Utvikle et likeverdig tilbud

For å sikre en god balanse mellom menneskers behov for rekreasjon og naturmangfoldets leveområder, bør vi tilrettelegge slik at så mange som mulig har tilgang til gode og varierte rekreasjonsområder nær egen bolig eller kollektiv-knutepunkt. Med en slik fordeling reduserer vi behov for parkeringsareal ved rekreasjonsområdene. Tilgjengelige og tilrettelagte blågrønne strukturer er verdifulle for å demme opp for levekårsutfordringer, og øker innbyggernes trivsel og tilhørighet. Det må sikres en jevn fordeling av rekreasjonstilbud som er tilrettelagt for alle brukergrupper. Vi skal:

- **Sikre innbyggere gangtilkomst til tur og rekreasjonsområder fra der de bor.** På den måten økes tilbudet til en større del av befolkningen, uten samtidig å øke behovet for parkeringsplasser eller inngrep i nye naturområder.
- **Styrke grønne nærtilbud,** særlig i områder med levekårsutfordringer.
- **Sikre tilgjengelighet og universell utforming.** Dette gjør vi ved å tilrettelegge og merke turløyper for alle i hver bydel. I sentrale deler av Bergen er utvikling av sjøfronten prioritert.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

→ **Sikre og merke innfallsporier til friluftsområder.** Innfallsporier bør være formelt sikret, og nærmest mulig kollektivterminaler/busstopp, skoler og idrettsanlegg. Tilgangen til større vann, vassdrag eller strandsone er begrenset. Fjerning av hindre og tilrettelegging for allmenn ferdsel og opphold langs disse prioriteres der det ikke kommer i konflikt med naturmangfoldet.

Forslag til indikatorer

- Andel faktisk grønt i byggesonen.
- Andel innbyggere med 400 m* gangavstand til større friluftsområder.
- Antall parselhager i Bergen.
- Minst en universell utformet, merket turløype i hver bydel.

* 400 meter tilsvarer ca. 10 minutters gange og er i gjennomsnitt grensen for hvor langt folk er villig til å gå for å komme til et grøntområde, i følge SSB.

Følger opp mål i Kommuneplanens samfunnsdel, *Bergen 2030*

- Bergen skal styrke den blågrønne strukturen som del av rekreasjonstilbudet.
- Bergen skal tilby et mangfold av fritids- og friluftaktiviteter.
- Bergen skal ha målrettet innsats i strøk med levekårsutfordringer.
- Bergen skal legge til rette for organisert og uorganisert fysisk aktivitet i alle nærområder.
- Bergen skal tilby et mangfold av fritids- og friluftaktiviteter.
- Bergen skal legge til rette for sosiale møteplasser.
- Senterområdene skal utvikles som gåbyer med høy tetthet og kvalitet.

Relevante kommunale planer og strategier

- Kommuneplanens arealdel 2018–2030.
- Idrettsplan 2017–2027.
- Seniorplan 2019–2024.
- Strategi for sjøfronten i Bergen sentrale deler (2020).
- Gåstrategi 2020–2030.
- Sykkelstrategi 2020–2030.
- Folkehelseplan 2015–2025.
- Plan for områdesatsing 2020–2024.
- Forvaltningsplaner for byfjell og vassdrag.
- Grønn strategi, Klimastrategi for Bergen 2022–2030, med handlingsplaner.
- Arkitektur- og byformingsstrategien (2019).
- Kulturminneplan 2021–2025.
- Gravferdsplan 2018–2028.
- Skolebruksplan 2021–2030.
- Strategiplan for bytrær (2016).
- Beplantningsplan for gatetrær Bergenhus bydel (under arbeid).
- Strategi for urbant landbruk 2019–2023.
- Mål for forvaltning av hjort 2022–2025.

Kunnskap og kommu- nikasjon

**I Bergen har vi kunnskap
om naturen og tar vare
på den**

Mål

Naturmangfold

Rekreasjon

Bergenserne er lidenskapelig engasjerte i utviklingen av byen, og mange ønsker å bidra til å gjøre Bergen til en enda bedre by. Naturen er med på å gi de ulike bydelene sitt særpreg, og er viktig for å styrke innbyggernes tilhørighet og identitet. Dersom vi skal lykkes med å ta vare på naturen er det viktig at kommunen og innbyggerne har god kunnskap om den.

Hvordan gjør vi det?

Kunnskap

For å treffe med tiltak, er det viktig å ha tilstrekkelig kunnskap om endringene som skjer i naturen. Vi har behov for overvåking av utviklingen på noen områder, og utvide kunnskapen på andre. Innbyggere og organisasjoner er viktige samarbeidsaktører i dette arbeidet. Vi skal:

- **Utvide kunnskapsgrunnet.** Det er behov for ytterligere kartlegginger av naturmangfoldet i kommunen. Kartleggingene bør prioriteres etter grad av press på arealene, men også grad av trussel mot naturtypen eller arten.
- **Overvåke utviklingen.** Utviklingen av arters og naturtypers utbredelse og kommunens grøntarealer skjer hurtig. Sentrale indikatorer bør følges gjennom grøntregnskap, arealregnskap, samt overvåking av gitte indikatorarter og økologisk tilstand.
- **Kartfeste og sette verdi på rekreasjonsområder.** For å sikre kunnskap om hvilke arealer som benyttes og har verdi, er det behov for kartfesting og verdisetting i samarbeid med innbyggerne. Arealer i pressområder og rundt skoler og barnehager bør prioriteres.

- **Sikre bred kompetanseheving** ved å delta i forskningsprosjekt, faglige nettverk, både internt i kommunen og med eksterne. Ny kompetanse må forankres bredt hos ledere, prosjektledere og rådgivere.

Samhandling

Samhandling og medvirkning kan bidra til å skape samhold innad i befolkningen. Gode prosesser for samhandling som involverer og engasjerer befolkningen kan bidra til økt kvalitet, og sikre lokal identitet og særpreg i byutvikling. Samhandling og medvirkning kan brukes som verktøy og slik bidra til bedre rekreasjonsområder, økt integrering og bedre samspill. Dette kan være særlig viktig i områder som skårer lavere i levekårsundersøkelser og folkehelseoversikter. Vi skal:

- **Utvikle byen i dialog med interesseorganisasjoner og beboere.** Bergenserne kjenner sine lokalmiljø godt og har et stort engasjement for dem. Kommunen vil gjennom effektive og planlagte medvirkningsprosesser skape kanaler som sikrer slik kunnskap ved utarbeidelse av handlingsplaner eller utformingen av nye rekreasjonsområder.

Informasjon til innbyggere

Innbyggernes tilgang til kunnskap om naturen, og de verdiene vi finner i naturen, er viktig for at flere vil være i stand til å være aktive, oppleve naturen og opptre naturvennlig. Formidling og opplæring kan bidra til å styrke bergensernes engasjement for naturen. Vi skal:

- **Bruke formidlings- og kommunikasjonsmetoder** for å nå ut til flest mulig. Vi skal teste ut nye løsninger for formidling, som sosiale medier, kart- og 3D-fremstillinger.
- **Gi innbyggerne kjennskap til naturverdier og styrke barnas identitet og omsorg for naturen.** Dette gjør vi ved å sikre at de blir kjent med nærnaturen, og ved at de lærer hvordan de skal ta vare på den. Gjennom urban dyrking lærer befolkningen viktigheten av landbruk og matproduksjon. Ved å tilrettelegge for variert friluftsliv fremmes respekt og kunnskap om naturen i befolkningen.
- **Skilte og utarbeide kart over viktige naturverdier** for å bedre tilgjengelighet til rekreasjonstilbud og urbane landbruksaktiviteter. Skilt for å indikere grad av universell utforming gjør flere områder tilgjengelig for flere. Skilt med informasjon om lokalt naturmangfold øker kunnskapen og interessen for naturen i Bergen, og viljen til å ta vare på den.

Følger opp mål i Kommuneplanens samfunnsdel, *Bergen 2030*

- Bergen skal informere og kommunisere for å skape engasjement.
- Bergen skal invitere til samhandling og deltakelse.
- Bergen skal ha målrettet innsats i strøk med levekårsutfordringer.
- Bergen skal legge til rette for sosiale møteplasser.

Relevante kommunale planer og strategier

- Kommuneplanens arealdel 2018–2030.
- Plan for områdesatsing 2020–2024.
- Folkehelseplan 2015–2025.
- Plan for frivillighet 2022–2025.
- Skolebruksplan 2021–2030.

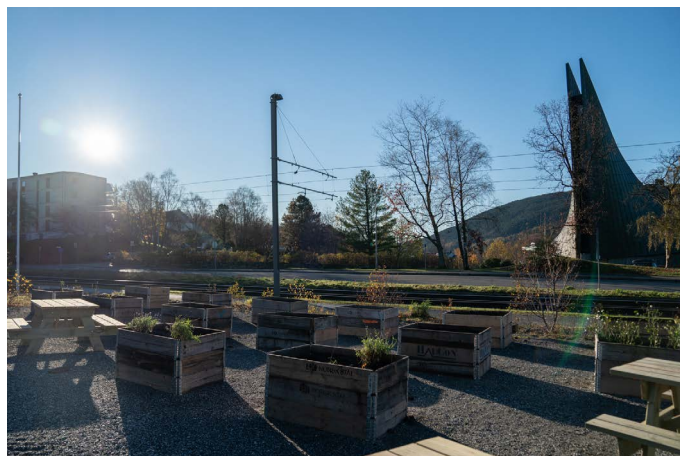

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

Prosess

Oppstart av arbeidet med strategien ble vedtatt 24.06.21, og er forankret i Bergen kommunes planstrategi 2019–2023. I oppstartsfasen har tittelen *Strategi for blågrønne strukturer* vært benyttet, men i løpet av prosessen har strategien endret navn til *Naturstrategi for Bergen*.

Strategien er utarbeidet av Bymiljøetaten, i dialog med en kommunal ressursgruppe bestående av representanter fra Plan- og bygningsetaten, Bergen Vann, Byarkitekten, Byantikvaren, Klimaetaten, Etat for landbruk, Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling, Byrådsavdeling for barnevern og sosiale tjenester og Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett. I tillegg har Ungdomsrådet, Eldrerådet, Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse og Folkehelsenettverket bidratt med viktig kunnskap og perspektiver i prosessen. I løpet av prosessen har medlemmer fra følgende interesseorganisasjoner bidratt med viktig kunnskap om naturverdier i kommunen: Forum for Natur og Friluftsliv, Bergen og Hordaland turlag, SABIMA, Naturvernforbundet og BirdLife Norway. Naturstrategien har vært tema i regionalt planforum hvor Statens vegvesen, Vestland fylkeskommune, Norges vassdrag- og energidirektorat, Statsforvalteren i Vestland og Forum for natur og friluftsliv deltok.

I høringsperioden for Naturstrategien, har Bymiljøetaten arrangert åpne kontordager, der folk kunne komme for å stille spørsmål og få mer informasjon om strategien. I tillegg ble det gjennomført en bildekonkurranse, hvor folk kunne sende inn bilde av naturelementer/naturområder som de setter pris på. Målet med konkurransen var å nå ut til flere og skape engasjement for naturen i Bergen. Noen av bildene pryder side 39–41.

Engasjerte bergensere

Bergenserne er opptatt av naturen og ønsker å se mer natur i byen. Innbyggerne bidrar villig med viktig lokalkunnskap og sine perspektiver.

FOTO – MARGRETHE VIKAN SÆBØ

FOTO – GUNHILD HAGA HOFSTAD

Vinnerbildet!

«Mitt yndlingsrekreasjonsområde på våren og høsten er Løvstakken! Fjeller ligger sentrumsnært og lett tilgjengelig, og på toppen har man utsikt til alle de andre byfjellene i alle himmelretninger! Uansett hvor dårlig vær det er, så går det alltid an å ta seg en tur på Løvstakken. På noen områder av fjellet høres støyen fra byen godt, mens på andre steder er det helt, helt stille. Bare et par minutters gange fra Løvtien er det en «hemmelig»

dal hvor jeg nesten aldri treffer mennesker, og hvor tiden liksom ikke eksisterer. Det er en enormt sterk naturopplevelse å oppholde seg der. Og Løvstakken har også fullt av ukjente stier å by på. Bildet er tatt på østsiden av Løvstakken, med utsyn mot Ulriken, og riktignok på en sommermorgen, da tåken lå tykk over Bergensdalen.»

— *Gunhild Hofstad*

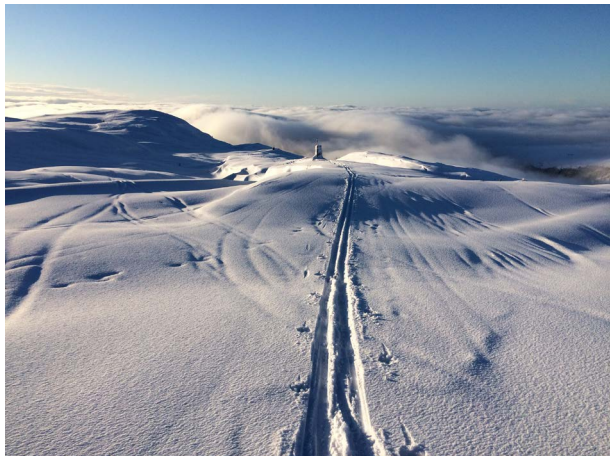

FOTO – GUNHILD HAGA HOFSTAD

FOTO – FLAKTVEIT BARNEHAGE

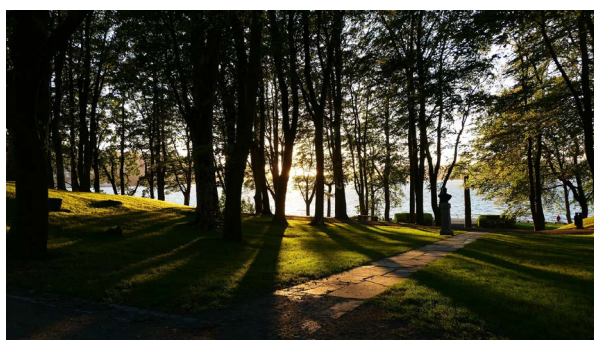

FOTO – FRODE KRYDSBY

FOTO – INDRE ARNA BARNEHAGE 3–6 ÅR

FOTO – SOLLIEN BARNEHAGE

FOTO – VALLALIA BARNEHAGE

FOTO – ANDREAS ROTI

FOTO – FLAKTVEIT BARNEHAGE

FOTO – SOLLIEN BARNEHAGE

FOTO – FRODE KRYDSBY

FOTO – INDRE ARNA BARNEHAGE 3-6 ÅR

FOTO – VIGDIS LYSTRUP

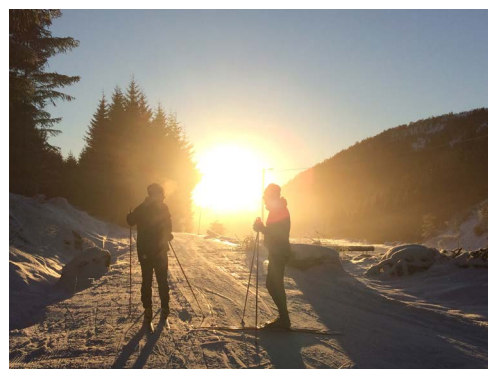

FOTO – GUNHILD HAGA HOFSTAD

FOTO – INDRE ARNA BARNEHAGE 3-6 ÅR

Ord og uttrykk

Arealnøytralitet og -positivitet – mål om netto null eller positiv utvikling for naturarealer i kommunen.

Arealregnskap – oversikt og indikatorer for å måle utvikling i naturarealer i kommunen, og et verktøy for å vurdere arealnøytralitet- og positivitet. Også kalt naturregnskap eller økosystemregnskap.

Blågrønn struktur – nettverket av blågrønne områder som ligger mellom og utenfor bybebyggelsen. Dette er store og små naturområder, kulturlandskap og mer urbane områder som er viktig for bynaturen og menneskenes rekreasjon, samt vassdrag og vassdragenes omgivelser. Områdene har stor betydning som oppveksts- og forflytningsområder for arter, og er ofte sentrale for økologiske prosesser. Både det som benevnes som bynatur, naturtyper, økologiske funksjonsområder for arter, sammenhengende naturområder og landskapsøkologiske sammenhenger, kan inngå i blågrønn struktur. Blågrønn struktur er et underformål til grønnstruktur jf. Plan- og bygningsloven. I Naturstrategien bruker vi begrepet blågrønn struktur for å presisere at både det blå og det grønne er inkludert.

Bynatur – alt det grønne og blå innenfor bebygde områder i byer og tettsteder. Dette kan være parker, alléer, veikanter, kanaler, uteområder rundt offentlige bygg eller private hager. Selv om naturen i byen er mer artsfattig enn naturen ellers, kan de urbane miljøene være viktige levesteder for noen arter. Bynaturen er også viktig for naturgoder/økosystemtjenester som åpen overvannshåndtering, frisk luft og pollinering.

Byrom – uterom avgrenset av bygg eller landskapselementer. Omfatter offentlig tilgjengelige smau, gater, allmenninger, plasser, torg, parker, løkker og strandsoner.

Grøntregnskap – oversikt og indikatorer for å måle utvikling i arealer med vegetasjon og arealer regulert til grønne formål i kommunen.

Landbruk – fellesbetegnelse for de næringsgrenene som har jorden som produksjonsgrunnlag, blant annet jordbruk, skogbruk og parsellhager. Landbruk i bynære områder, som i Bergen kommune, omtales ofte som bynært landbruk.

Naturareal – er i Naturstrategien definert som areal med ett eller flere naturgoder.

Naturbaserte løsninger – handlinger for å beskytte, bærekraftig forvalte og restaurere naturlige eller modifiserte økosystemer som berører samfunnsmessige utfordringer effektivt og fleksibelt, som samtidig bidrar til menneskers ve og vel og naturmangfold.

Naturfare – betegner hendelser som utløses i naturen og som innebærer fare for menneskers liv og helse, eller vesentlige materielle verdier. I Bergen er vi særlig utsatt for storm, stormflo, flom og skred. Som følge av klimaendringene forventes kraftigere og hyppigere styrtregneepisoder, større og hyppigere regnflommer, samt havnivåstigning i framtiden i Norge.

Naturgode/økosystemtjeneste – goder, tjenester eller produkter som naturen gir menneskene. Begrepet brukes særlig innen naturforvaltning, og er et redskap for å beregne den økonomiske verdien av naturen og omtale dens tjenester. Eksempler er naturmangfold, friluftsliv, karbonlager og jordbruk.

Naturrestaurering – å restaurere forringede og ødelagte økosystemer som tiltak for å bekjempe natur- og klimakrisen og styrke matvaresikkerhet, vannforsyning og naturmangfold.

Naturtype – ensartede naturområder (habitater), som omfatter alle levende organismer i området og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle naturforekomster og geologiske forekomster. Eksempler på hovednaturtyper er skog og våtmark (med mange undertyper), og ferskvann.

Naturverdi – verdien et areal har for et naturgode.

Rekreasjon – friluftsliv, lek, spasertur og annen utendørs, egenorganisert aktivitet.

Tett by – områder av byen med høy tomteutnyttelse og lite privat/felles uteareal.

Urbant landbruk – biologisk produksjon av mat og nyttevekster i urbane omgivelser, inkludert dyrking av planter, husdyrhold, akvakultur og birøkt.

Vernskog – Skog fungerer som beskyttelse mot naturskader og den gir vern mot vær og vind for annen skog, dyrket mark og bebyggelse.

Økologisk funksjonsområde – områder som oppfyller en økologisk funksjon for arter og omfatter sentrale funksjoner i artenes livssyklus, lokalisert til spesifikke områder. Disse funksjonene er knyttet til reproduksjon (oppvekst), overlevelse eller spredning/migrasjon (forflytning).

Vedlegg

- **Vedlegg 1**
Faglig del
- **Vedlegg 2**
Naturmangfold
i Bergen kommune
- **Vedlegg 3**
Avstand og tilgjengelighet
for befolkningen
- **Vedlegg 4**
Byliv i Bergen
– Bylivsundersøkelsen 2021
Bymiljøetaten
- **Vedlegg 5**
Blågrønn faktor
- **Vedlegg 6**
Blågrønn struktur Åsane
- **Vedlegg 7**
Universell utforming på
gang- og turveinettet
i Bergen kommune

Takk for at du leste

Naturstrategi for Bergen

Design av Haltenbanken

BERGEN
KOMMUNE